

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет педагогічної освіти
Кафедра спеціальної освіти та соціальної роботи

Затверджено
На засіданні кафедри
спеціальної освіти та соціальної роботи
факультету педагогічної освіти
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 1 від 30.08.2021 р.)

Завідувач кафедри

проф. К.О. Островська

**Силабус з навчальної дисципліни «Соціальна підтримка людей похилого віку»,
що викладається в межах ОПП Соціальна педагогіка першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти для здобувачів зі спеціальності 231 Соціальна робота**

Назва дисципліни	Соціальна підтримка людей похилого віку
Адреса викладання дисципліни	м. Львів, вул. Антоновича
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Факультет педагогічної освіти, кафедра спеціальної освіти та соціальної роботи
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	23 Соціальна робота, 231 Соціальна робота
Викладач (-і)	Бамбурак Наталія Михайлівна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри спеціальної освіти та соціальної роботи факультету педагогічної освіти (лекційні заняття) Соломон Олег Леонтієвич, асистент кафедри спеціальної освіти та соціальної роботи факультету педагогічної освіти (практичні заняття)
Контактна інформація викладача	ел. пошта: nbamburak@ukr.net; 0972397630 oleh.salamon@lnu.edu.ua
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Вівторок 12.00-14.00 год. (Кафедра спеціальної освіти та соціальної роботи, вул. Туган-Барановського, 7) Також, консультації можуть бути в день проведення лекційних/практичних занять (за попередньою домовленістю). Передбачені онлайн консультації в Zoom. Для погодження часу онлайн консультацій слід надіслати запит на електронну пошту викладача
Сторінка курсу	https://pedagogy.lnu.edu.ua/department/kafedra-korektsijnoji-pedahohiky-ta-inklyuziji
Інформація про дисципліну	Дисципліна «Соціальна підтримка людей похилого віку» є нормативною дисципліною з спеціальності <u>231 Соціальна робота</u> для освітньої програми «Соціальна педагогіка», яка викладається в <u>5</u> семестрі в обсязі <u>3</u> кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Коротка анотація дисципліни	Навчальну дисципліну розроблено таким чином, щоб надати учасникам освітнього процесу необхідні знання, обов'язкові для того, щоб сформувати та поглибити професійні компетентності про соціальні особливості підтримки людей похилого віку та надання їм своєчасної кваліфікованої допомоги.
Мета та цілі дисципліни	Мета навчальної дисципліни полягає в узагальненні науково-професійних знань здобувачів вищої освіти із біосоціальними аспектами старіння та старості; із соціальними наслідками демографічних процесів, зумовлених старінням населення; із особливостями психосоматичних, матеріально-побутових, законодавчо-правових, соціокультурних та інших проблем людей похилого віку; із дискусійними питаннями та проблемами соціальної політики і пенсійного забезпечення у контексті різних характеристик процесу старіння (вихід на пенсію, розмір пенсій, працевлаштування людей пенсійного віку, житлові питання тощо).

**Література для вивчення
дисципліни**

Основна:

1. Волошина В. В. Загальна психологія : практикум : навч. посіб.. К. : Каравела, 2011. 280 с.
2. Горемикіна Ю.В. Україна на шляху до Європейського Союзу: інновації у сфері соціальних послуг [Електронний ресурс]. *Вісник Хмельницького національного університету*. № 5, 2009. Режим доступу:http://archive.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchnu_ekon/2009_5_1/101-104.pdf.
3. Доповідна записка Міністерству соціальної політики України, Міністерству фінансів України, щодо підготовки концепції реформування механізмів фінансування соціальних послуг [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://fisco-id.com/download.php?m=an&l=ua&id=132>.
4. Дубич К.В. Модернізація системи соціального захисту населення як напрям реформування державного управління в Україні [Електронний ресурс]. *Державне управління*. Серія: право та державне управління, вісник 2, 2012. Режим доступу: http://archive.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/VAPSV_pdu/2012_2/St_1.pdf.
5. Дутквич Т. В. Вікова і педагогічна психологія : навч. посіб. / Т. В. Дуткевич, В. А. Яцюк. Кам'янськ-Подільський : ФО-П Буйнітький О. А., 2006. 208 с.
6. Закон України «Про соціальні послуги» від 19.06.2003, №966-IV [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/966-15>.
7. Ляш О.І. Стратегічні орієнтири державної політики України в напрямі підвищення якості соціальних послуг [Електронний ресурс]. *Журнал Європейської економіки*. Том 11(№2), червень, 2012. Режим доступу: http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/jee/2012_2/ua/jee-2ua/06I_ua.pdf.
8. Про житловий фонд соціального призначення: Закон України від 12 січня 2006. №3334-IV [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3334-15>.
9. . Россошанський О.Ю. Стан та перспективи створення компактних місць поселення осіб похилого віку. [Електронний ресурс]. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля* №17(171) 2011. Режим доступу: http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/vsunu/2011_17/Rossoshan_Silob.pdf.
10. Соціальна робота : навч. посіб. : у 2-х ч. / К. М. Левківський, В. Л. Кулініченко, В. Є. Слушасько та ін. К. : НТУУ «КПІ», 2011. Ч. 2. 384 с.
11. Стефанова О.А. Реалізація державної соціальної політики підтримки осіб похилого віку серед ветеранів і дітей війни [Електронний ресурс]. *Теорія та практика державного управління*. 2010. №3 (30). Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/ebook/tpdu/2010-3/doc/3/21.pdf>. - Загол. з екрану. – Мова укр.
12. Бамбурак Н.М. Концептуальні орієнтири дослідження проблеми психосоматичних розладів. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. Серія: психологія: Хмельницький: НАДПСУ, 2019. С. 10-15.
13. Бамбурак Н.М. Психологічний аналіз проблеми систематики психосоматичних розладів. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України*. Серія: психологічні науки: Хмельницький: Видавництво НАДПСУ, 2019. С. 15-20.
14. Бамбурак Н.М. Соціальна робота з групами «соціального ризику»: курс лекцій. Тернопіль: НДЦ ЕВО,

	<p>2009. 53 с.</p> <p>15. Бамбурак Н.М. Соціальний супровід. Все про соціальну роботу: [Навчальний енциклопедичний словник-довідник] / За наук. ред. В. М. Пічі. Вид. 2-е. Львів: Новий світ-2000, 2012. С. 466- 473. (1200 с.).</p> <p>Допоміжна:</p> <p>16. Вікова та педагогічна психологія : [навч. посіб.]. / Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. 3-тє вид. К. : Каравела, 2012. 344 с.</p> <p>17. Долинська Л. В. Тренінг особистісно-професійної зрілості. К. : Марич, 2010. С. 89-99.</p> <p>18. Карплюк В. О. До проблеми зайнятості літніх працівників [Електронний ресурс]. <i>Актуальні проблеми держави і права</i>. 2011. Вип. 57. С. 245- 250. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/apdp_2011_57_35.pdf</p> <p>19. Ніколенко О. С. Вихід на пенсію як психологічна проблема [Електронний ресурс]. <i>Психологія і соціологія</i>. Режим доступу: http://www.rusnauka.com/14_ENXXI_2009/Psihologia/45926.doc.htm.</p> <p>20. Павелків Р.В. Вихід на пенсію: особливості адаптації [Електронний ресурс]. <i>Вікова психологія</i>. Режим доступу: http://pidruchniki.com/1584072037047/psihologiya/vikova_psihologiya.</p> <p>21. Понятійно-термінологічний словник з соціальної роботи. [укл : І. В. Козубовська, І. І. Мигович, В. В. Сагарда та ін.]. Ужгород : Мистецька лінія, 2001. 152 с.</p> <p>22. Робак В. Психосоціальні теорії старіння та їх значення для забезпечення процесу якісної опіки літніх людей [Електронний ресурс]. <i>Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи</i> : зб. наук. пр. Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua.</p> <p>23. . Соціальна робота: технологічний аспект : навч. посіб. / за ред.. А.Й. Капської. К. : ДЦССМ, 2004. 364 с.</p>
<p>Обсяг курсу</p>	<p><u>Денна форма навчання:</u> 64 години аудиторних занять. З них 32 години - лекцій, 32 години - практичних занять та 26 годин самостійної роботи</p> <p><u>Заочна форма навчання:</u> 18 годин аудиторних занять. З них 8 годин лекцій, 10 годин практичних занять та 72 годин самостійної роботи</p>
<p>Очікувані результати навчання</p>	<p>Інтегральна компетентність: ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p>Загальні компетентності: ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства</p>

права, прав і свобод людини громадянина в Україні.

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК11. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК14. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

ЗК15. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Фахові компетентності:

ФК1. Знання і розуміння сутності, значення і видів соціальної роботи та основних її напрямів (психологічного, соціально-педагогічного, юридичного, економічного, медичного).

ФК3. Знання і розуміння нормативно-правової бази стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення.

ФК4. Здатність до аналізу соціально-психологічних явищ, процесів становлення, розвитку та соціалізації особистості, розвитку соціальної групи і громади.

ФК5. Здатність до виявлення, соціального інспектування і оцінки потреб вразливих категорій громадян, у тому числі, які опинилися в складних життєвих обставинах.

ФК6. Знання і розуміння організації та функціонування системи соціального захисту і соціальних служб.

ФК8. Здатність застосовувати сучасні експериментальні методи роботи з соціальними об'єктами в польових і лабораторних умовах.

ФК9. Здатність оцінювати соціальні проблеми, потреби, особливості та ресурси клієнтів.

ФК10. Здатність розробляти шляхи подолання соціальних проблем і знаходити ефективні методи їх вирішення.

ФК11. Здатність до надання допомоги та підтримки клієнтам із врахуванням їх індивідуальних потреб, вікових відмінностей, гендерних, етнічних та інших особливостей.

ФК12. Здатність ініціювати соціальні зміни, спрямовані на піднесення соціального добробуту.

ФК13. Здатність до розробки та реалізації соціальних проектів і програм.

ФК15. Здатність взаємодіяти з клієнтами, представниками різних професійних груп та громад.

ФК20. Здатність до сприяння підвищенню добробуту і соціального захисту осіб, здійснення соціальної допомоги та надання підтримки тим, хто перебуває у складних життєвих обставинах.

Програмні результати навчання:

	<p>ПРН3. Ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід.</p> <p>ПРН4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу соціальної проблеми.</p> <p>ПРН5. Теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, обирати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки.</p> <p>ПРН6. Розробляти перспективні та поточні плани, програми проведення заходів, оперативно приймати ефективні рішення у складних ситуаціях.</p> <p>ПРН11. Використовувати методи профілактики для запобігання можливих відхилень у психічному розвитку, порушень поведінки, міжособистісних стосунків, для розв'язання конфліктів, попередження соціальних ризиків та складних життєвих обставин.</p> <p>ПРН13. Використовувати методи соціальної діагностики у процесі оцінювання проблем, потреб, специфічних особливостей та ресурсів клієнтів.</p> <p>ПРН15. Приймати практичні рішення для покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки.</p> <p>ПРН17. Встановлювати та підтримувати взаємини з клієнтами на підґрунті взаємної довіри та відповідно до етичних принципів і стандартів соціальної роботи, надавати їм психологічну підтримку й наснажувати клієнтів.</p> <p>ПРН18. Налагоджувати співпрацю з представникам різних професійних груп та громад; використовувати стратегії індивідуального та колективного представництва інтересів клієнтів.</p> <p>ПРН19. Виявляти сильні сторони та залучати особистісні ресурси клієнтів, ресурси соціальної групи і громади для розв'язання їх проблем, виходу із складних життєвих обставин.</p> <p>ПРН21. Демонструвати толерантну поведінку, виявляти повагу до культурних, релігійних, етнічних відмінностей, розрізняти вплив стереотипів та упереджень.</p> <p>ПРН22. Демонструвати вміння креативно вирішувати проблеми та приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей.</p> <p>ПРН23. Конструювати процес та результат соціальної роботи в межах поставлених завдань, використовувати кількісні та якісні показники, коригувати план роботи відповідно до результатів оцінки.</p>
Ключові слова	Соціальна технологія, соціальна геронтологія, старіння, старість, селекція, оптимізація компенсація, соціальна підтримка, соціально-психологічна реабілітація, відновлювальна медіація, соціально-психологічний супровід, групи самопомоги.
Формат курсу	Очний/заочний
Теми	ДОДАТОК (схема курсу)
Підсумковий контроль, форма	залік

Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з дисциплін «Загальна та соціальна педагогіка», «Психологія загальна, вікова та соціальна», «Психологія особистості», «Технології соціальної роботи в Україні і світі».
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Лекція, бесіда, інтерактивні методи (робота в малих групах, мозковий штурм, кейс-метод, рольові ігри), виконання індивідуальних завдань, проєктів.
Необхідні обладнання	Мультимедійний проектор, фліпчарт, маркери. Персональний комп'ютер. Платформа Zoom, Teams, Skype, Viber, електронна пошта/
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • практичні/самостійні тощо: 50% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 50; • іспит/залік: 50% семестрової оцінки. Максимальна кількість балів 50. <p>Підсумкова максимальна кількість балів 100.</p> <p>Письмові роботи: Очікується, що студенти виконають декілька видів письмових робіт (есе, вирішення кейсу).</p> <p>Академічна доброчесність: Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.</p> <p>Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.</p> <p>Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали набрані на поточному тестуванні, самостійній роботі та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>

Питання до заліку

1. Соціальні проблеми старих людей у сучасній Україні.
2. Теорії старіння та старості.
3. Періодизації старості та вікові кризи старості.
4. Соціальна ситуація розвитку та провідна діяльність в пізньому віці.
5. Соціальні стереотипи старості.
6. Біологічні теорії старіння.
7. Визначення поняття «геронтологія», «соціальна геронтологія».
8. Основні поняття соціальної геронтології.
9. Загальні закономірності й теорії старіння.
10. Молекулярні та клітинні механізми старіння.
11. Роль і місце старості в онтогенезі людини.
12. Історичні основи розвитку соціальної геронтології.
13. Теорія неперервності.
14. Теорія стигматизації, суспільного таврування.
15. Теорія обміну.
16. Теорія вікової стратифікації.
17. Феноменологічна теорія.
18. Теорія звільнення.
19. Теорія активності.
20. Теорія компетентності.
21. Проблеми ейджизму. Форми ейджизму.
22. Старіння населення як соціально-демографічний процес.
23. Медичні проблеми похилого та літнього віку та психофізіологічні зміни в старечому віці.
24. Вихід на пенсію: особливості адаптації. Фази пенсійного процесу.
25. Професійне старіння. Прискорене професійне старіння. Справжнє професійне старіння. Відносно професійне старіння.
26. Поняття самотності в старості, самотній спосіб життя. Причини настання самотності в старості.
27. Розвиток сімейних стосунків у старості.
28. Форми соціальної роботи з людьми похилого віку.
29. Психодіагностика літніх людей. Принципи діагностики.
30. Консультування як вид психосоціальної допомоги літнім людям.
31. Принципи консультування.
32. Проблеми, з якими здійснюється консультативна допомога.
33. Загальні цілі консультування літніх людей.
34. Тренінг у психосоціальної роботі з людьми похилого віку.
35. Особливості психотерапевтичної роботи.
36. Технологія соціальної роботи з літніми людьми.
37. Соціальна діагностика, соціальна терапія, соціальне консультування.

	<p>38. Соціальна адаптація, соціальний контроль.</p> <p>39. Соціальна опіка, соціальний патронаж.</p> <p>40. Модель структури технології соціальної роботи.</p> <p>41. Соціальна допомога людям похилого віку як один із видів діяльності соціального працівника.</p> <p>42. Особистісні якості соціальних працівників, якими вони повинні володіти при роботі з літніми людьми.</p> <p>43. Напрями та принципи соціальної роботи з літніми та старими людьми.</p> <p>44. Етапи історії розвитку соціальної геронтології.</p> <p>45. Процес соціального «прозріння».</p> <p>46. Причини соціально-демографічної кризи сучасної України.</p> <p>47. Демографічна політика держави.</p> <p>48. Наслідки старіння населення.</p> <p>49. Особливості сучасної демографічної ситуації в світі та в Україні.</p> <p>50. Поняття здоров'я в старості.</p> <p>51. Старечі нездужання і стареча немічність. Способи їх полегшення.</p> <p>52. Особливості вікових змін психіки у похилому віці.</p> <p>53. Організація медико-соціальної допомоги в геронтології.</p> <p>54. Віковий підхід до якості життя людей похилого віку.</p> <p>55. Концепція якості життя.</p> <p>56. Виміри та оцінка якості життя.</p> <p>57. Етичні проблеми соціальної роботи з населенням старшого віку.</p> <p>58. Деонтологія в соціальній роботі з літніми і старими людьми.</p> <p>59. Проблема психологічної і вікової сумісності соціальних працівників і клієнтів геронтологічного віку.</p> <p>60. Психологічна підготовка фахівців – соціальних геронтологів для подолання геронтофобії.</p> <p>61. Етичні підходи до вирішення можливих конфліктів між соціальними працівниками і їх клієнтами літнього і старечого віку.</p> <p>62. Критерії підбору кадрів для навчання і роботи за фахом «соціальний геронтолог».</p>
<p>Опитування</p>	<p>Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.</p>

ДОДАТОК
Схема курсу

Тижень день	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)* *лекція, самостійна, дискусія, групова робота)	Література. Ресурси в Інтернеті	Завдання, год	Термін виконання
1,2.	Тема 1, 2. Феноменологія людини похилого віку. Соціальні проблеми старих людей у сучасній Україні.. Теорії старіння та старості. Періодизації старості та вікові кризи старості. Соціальна ситуація розвитку та провідна діяльність в пізньому віці.	Лекційне та практичне заняття (групова дискусія, кейси)	1-23 Інтернет ресурси.	Лекційне заняття 4 год., практичне заняття 4 год. Самостійна робота 2 год. Завдання: Зактуалізувати знання розуміння та вміння щодо соціальних проблем старих людей у сучасній Україні. Обґрунтувати теорії старіння та старості, особливості періодизації старості та вікові кризи старості, Соціальної ситуації розвитку та провідної діяльності в пізньому віці.	Згідно розкладу
3,4.	Тема 2. Історичні основи розвитку соціальної геронтології та геріатрії. Види старіння. Сучасні теорії старіння. Теорія неперервності. Теорія стигматизації, суспільного таврування. Теорія обміну. Теорія вікової стратифікації. Феноменологічна теорія. Теорія звільнення. Теорія активності. Теорія компетентності. Проблеми ейджизму. Форми ейджизму. Основні поняття теми: природне (фізіологічне, нормальне) старіння, уповільнене (ретардіроване) старіння, передчасне (патологічне, прискорене) старіння, теорія неперервності, внутрішня структура, зовнішня структура, постановка мети, здатність до адаптації, теорія	Лекційне та практичне заняття (групова дискусія, кейси)	1-23 Інтернет ресурси.	Лекційне заняття 4 год., практичне заняття 4 год. Самостійна робота 2 год. Завдання: Знання та розуміння історичних основ розвитку соціальної геронтології. Основні поняття теми: природне (фізіологічне, нормальне) старіння, уповільнене (ретардіроване) старіння, передчасне (патологічне, прискорене) старіння, теорія неперервності, внутрішня	Згідно розкладу

	стигматизації, суспільного таврування, теорія обміну, теорія вікової стратифікації, феноменологічна поведінка щодо дітей. Гендерні стереотипи.			структура, зовнішня структура, постановка мети, здатність до адаптації, теорія стигматизації, суспільного таврування, теорія обміну, теорія вікової стратифікації, феноменологічна теорія, теорія звільнення, теорія активності, теорія компетентності, ейджизм.	
5,6.	Тема 3. Особливості когнітивного розвитку у похилому віці. Загальна характеристика інтелекту людини похилого віку. Механізми компенсації можливого зниження інтелектуальних функцій. Зміни основних пізнавальних процесів у старості.	Лекційне та практичне заняття (групова дискусія, кейси, рольові ігри)	1-23 Інтернет ресурси.	Лекційне заняття 4 год., практичне заняття 4 год. Самостійна робота 2 год. Завдання: Знання та розуміння різних форм і проявів когнітивного розвитку у похилому віці. Причини настання самотності в старості. Розвиток сімейних стосунків у старості. поняття «літній працівник», прискорене професійне старіння, справжнє професійне старіння, відносно професійне старіння.	Згідно розкладу
7,8.	Тема 7,8. Особливості емоційної та особистісної сфери у осіб похилого віку. Емоційні стани у літніх людей. Вікова депресія у старості. Переживання, пов'язані з думками про смерть. Переживання горя у літніх людей. Дослідження особистості в похилому віці. Мотиви потреби та спрямованість у осіб похилого віку. Типології особистості в похилому віці.	Лекційне та практичне заняття (групова дискусія, кейси)	1-23 Інтернет ресурси.	Лекційне заняття 4 год., практичне заняття 4 год. Самостійна робота 4 год. Завдання: Знання та розуміння основних емоційних станів у літніх людей. Вікова депресія у старості. Переживання, пов'язані з думками про смерть. Переживання горя у літніх людей. Особливості	Згідно розкладу

				дослідження особистості в похилому віці.	
9,10.	<p>Тема 9,10. Форми та методи роботи з людьми похилого віку. Форми соціальної роботи з людьми похилого віку. Психодіагностика літніх людей. Принципи діагностики. Консультування як вид психосоціальної допомоги літнім людям. Принципи консультування. Перелік проблем, коли може проводитися консультування. Загальні цілі консультування літніх людей. Тренінг у психосоціальної роботи з людьми похилого віку.</p>	Лекційне та практичне заняття (мозковий штурм, групова дискусія, кейси, рольові ігри)	1-23 Інтернет ресурси.	Лекційне заняття 4 год., практичне заняття 4 год. Самостійна робота 4 год. Завдання: Оволодіння особливостями психодіагностики людей похилого віку. Консультування як вид психосоціальної допомоги літнім людям. Принципи консультування. Ідентифікації проблем, коли може проводитися консультування. Загальні цілі консультування літніх людей. Особливості тренінгової роботи з людьми похилого віку.	Згідно розкладу
11,12.	<p>Тема 11,12. Технологія соціальної роботи з людьми похилого віку. Модель структури технології соціальної роботи. Соціальна допомога людям похилого віку як один із видів діяльності соціального працівника. Соціальна робота з людьми похилого віку. Особові якості соціальних працівників, яким вони повинні володіти при роботі з літніми людьми. Напрями та принципи соціальної роботи з літніми та старими</p>	Лекційне та практичне заняття (мозковий штурм, групова дискусія, кейси, рольові ігри)	1-23 Інтернет ресурси.	Лекційне заняття 4 год., практичне заняття 4 год. Самостійна робота 4 год. Завдання: Оволодіння навичками застосовувати алгоритм соціальної допомоги людям похилого віку; за Aktualizувати основні напрями та принципи	Згідно розкладу

	людьми. Основні поняття теми: соціальна робота з людьми похилого віку, технологія соціальної роботи, технологія соціальної роботи з літніми людьми, соціальна діагностика, соціальна терапія, соціальне консультування, соціальна адаптація, соціальний контроль, соціальна опіка, соціальний патронаж.			соціальної роботи з літніми та старими людьми.	
13,14	Тема 13, 14. Медичні проблеми похилого та літнього віку та психофізіологічні зміни в старечому віці. Організація медико-соціальної допомоги в геронтології. Поняття здоров'я в старості. Старечі нездужання стареча немічність. Способи їх полегшення. Способи життя і його значення для процесів старіння. Відхід з життя. Вікові зміни фізичних параметрів організму людей літнього та похилого віку. догляд і соціальна допомога в стаціонарних установах Міністерства праці і соціальної політики. Соціальна робота з людьми похилого віку в територіальних центрах відділеннях денного перебування. Догляд і соціальна підтримка вдома.	Лекційне та практичне заняття (мозковий штурм, групова дискусія, кейси, рольові ігри).	1-23 Інтернет ресурси.	Лекційне заняття 4 год., практичне заняття 4 год. Самостійна робота 4 год. Завдання: Сформувати уміння та здатність визначати структуру та зміст системної соціальної допомоги в стаціонарних установах Міністерства праці і соціальної політики, в територіальних центрах і відділеннях денного перебування та вдома.	Згідно розкладу
15,16	Тема 15, 16. Етичні проблеми соціальної роботи з населенням старшого віку. Деонтологія в соціальній роботі з літніми і старими людьми. 2. Проблема психологічної і вікової сумісності соціальних працівників і клієнтів геронтологічного віку. 3. Психологічна підготовка фахівців – соціальних геронтологів для подолання геронтофобії. 4. Етичні підходи до вирішення можливих конфліктів між соціальними працівниками і їх клієнтами літнього і старечого віку. 5. Критерії підбору кадрів для навчання і роботи за фахом «соціальний геронтолог».	Лекційне та практичне заняття (мозковий штурм, групова дискусія, кейси, рольові ігри).	1-23 Інтернет ресурси.	Лекційне заняття 4 год., практичне заняття 4 год. Самостійна робота 4 год. Завдання: Сформувати професійні компетентності у роботі соціального працівника з людьми похилого віку. Виокремити етичні підходи та основні критерії до вирішення можливих конфліктів між соціальними працівниками і їх клієнтами літнього і старечого віку.	Згідно розкладу